

Institut politologických studií

Projekt bakalářské práce

Univerzita Karlova v Praze
Fakulta sociálních věd
obor: Politologie a mezinárodní vztahy

Teze bakalářské práce

na téma

Vliv Sokola na československou emigraci v Austrálii po roce 1948

Jméno: Jakub

Příjmení: Fejfar

Ročník: 2. ročník

Akademický rok: 2013/2014

Konzultant: PhDr. Josef Mlejnek, PhD.

Datum odevzdání:

Souhlasím s vedením práce .....

1 Úvod

1.1 Vymezení tématu a odůvodnění jeho výběru

Po únorovém převratu v roce 1948 nastala největší vlna politické emigrace v našich dějinách. Pro mnohé občany začal být život v komunistické vlasti nemožný a tak byli nuceni svou domovinu opustit. Zemi opouštěli především příslušníci jiných politických subjektů, náboženských obcí, podnikatelé a majitelé nemovitostí, kterým byl jejich majetek znárodněn. Cesta ven za hranice směřovala nejdříve do německého pohraničí, kde byli uprchlíci sdružováni do táborů, kde panovaly mnohdy dosti nelidské podmínky. Po až několikaměsíčním pobytu se mohli vydat do nového domova. Mezi nejoblíbenější lokace pro emigrující Čechoslováky patřilo v Evropě Německo a Rakousko, za mořem pak Spojené státy americké, Kanada a Austrálie. Austrálie nepatřila pro mnohé mezi vysněné destinace, především kvůli zdlouhavé cestě na Jižní polokouli a rovněž tvrdým podmínkám, které byly spojeny s možností zde zůstat. Přesto se Austrálie stala domovem několika tisíc Čechoslováků, kteří zde vytvořili dobře fungující a prosperující menšinu.

V Austrálii vznikaly v komunitě československých emigrantů mnohé zájmové skupiny, jejichž cílem bylo především sdružovat starší a nově příchozí Čechoslováky do Austrálie, z nichž nejvýznamnější vznikaly v australských městech Sydney a Melbourne. Nejvýznamnějším krajanským spolkem se v Austrálii stal Sokol. Dále je v této souvislosti nutno zmínit fotbalový klub založený československými emigranty – Slavia Sydney – který v 50. až 60. letech 20. dosáhl výrazných úspěchů v australské fotbalové lize, bohužel již však bez československé stopy.

Cílem mé práce je tedy zjistit, jaký měla organizace Sokola vliv na socializaci nově příchozích československých emigrantů v již vytvořené československé komunitě v Austrálii, tak i na jejich začlenění mezi Australskou společnost. Rovněž považuji za vhodné uvést v práci i další sokolské organizace, které na australském kontinentě na počátku 50. let vznikaly. Rovněž se nabízí porovnání činnosti a fungování Sokola a jeho vlivu na život emigrantů během roku 1968, tedy další velké vlně migrace, a dnes.

K tomuto tématu mám blízko již od studia na Gymnáziu F. X. Šaldy v Liberci, při kterém od roku 2003 běží projekt pod vedením pana Mgr. Jana Golla Neviditelné oběti komunismu, který mapuje osudy československých emigrantů po roce 1948. Hlavními cílovými destinacemi projektu jsou Kanada, Austrálie a Francie. V rámci tohoto projektu jsem se na přelomu února a března 2011 vydal do australských měst Sydney a Melbourne, kde se

hlavním předmětem mého výzkumu stal právě Sokol Sydney. Z této i minulých cest do Austrálie bylo přivezeno velké množství materiálů, které poslouží jako hlavní zdroj pro tuto práci. Kromě několika článků se projekt dostal do povědomí veřejnosti i výstavou zaměřenou na Sokol Sydney, která v lednu 2014 probíhala v Senátu Parlamentu České republiky¹ a následně i v Tyršově domě, sídle České obce sokolské.

1.2 Teoretické koncepty a výzkumné otázky

Metodologicky by práce měla být instrumentální případovou studií opírající se o teoretický rámec sociálního konstruktivismu. Hlavním cílem tohoto směru je odhalit, jakým způsobem je vytvářena sociální realita a jednotlivé sociální fenomény. Vychází z předpokladu, že realita není neměnná, ale je vytvářena prostřednictvím sociálních procesů. Zabývá se procesem vytváření významů, jejich institucionalizací a přenášením z generace na generaci prostřednictvím tradic a procesu socializace. Sociální konstruktivismus chápe významy a realitu jako sociální konstrukty, které nejsou stálé, jako neustále se měnící, dynamické procesy, utvářené a závislé na lidském jednání, které jsou skrze mezilidské interakce a chápání světa neustále přetvářeny a předávány dál. Protože česká emigrace již od doby pobělohorské hrála v Evropě a světě důležitou roli, tak bych rád v teoretickém úvodu kapitoly o emigraci stručně popsal českou emigraci v průběhu staletí.²

V tomto případě nám tedy teorie pomůže, jak a proč se emigranti v Austrálii začali sdružovat do organizace Sokol (nebo také proč zrovna Sokol), vysvětlit, co je k tomu vedlo a jak dlouho v organizaci setrvali apod.

Hlavní výzkumné body práce:³

---

¹ Slavnostní zahájení výstavy proběhlo 14.1.2014. Dostupné z WWW: <http://kanada.gfxs.cz/cinnost-2014-studenti-vystava.html>

² Viz např. Filípek, Jan. *Odlesky dějin československého exilu*.

³ Některé body výzkumu přesahují do současnosti, zejména kvůli kontinuitě výzkumu. Práce je však zaměřena pouze na emigranty po roce 1948, proto emigranti po roce 1968 spolupracující se Sokolem budou zmíněni pouze okrajově.

- Vliv Sokola na australskou politickou scénu (zde zejména Sokol Sydney na politiku města Sydney a státu New South Wales) a zakotvení Sokola do australské společnosti (s tímto souvisí i výstavba Národního domu v Sydney)
- Spolupráce s dalšími jednotami Sokola a krajanskými organizacemi v zahraničí
- Vztah australského Sokola k protikomunistické činnosti v Československu a spolupráce s domácími jednotami po roce 1989

Politický aspekt činnosti Sokola v Austrálii je nutno vidět především ve spojitosti s emigrací po roce 1948, kde se jednalo převážně o emigraci občanů, kteří by jinak byli za své názory a politické přesvědčení ve vlasti perzekuováni totalitním režimem, jedná se tedy o emigraci politickou.

2 Předpokládaná osnova práce

Úvod

1. Zasazení do historického kontextu
2. Emigrace
  - 2.1. Teorie emigrace a její aplikovatelnost na případ australského Sokola
  - 2.2. Česká emigrace v průběhu dějin
3. Sokol Sydney
  - 3.1. Historie a tradice Sokola v Austrálii
    - 3.1. 1. Slavia Sydney
  - 3.2. Historie Sokola Sydney
  - 3.3. Národní dům Sydney
  - 3.4. Činnost Sokola Sydney
  - 3.5. Politická činnost Sokola Sydney
    - 3.5.1. Vztahy se zahraničními exilovými organizacemi
    - 3.5.2. Politická činnost na území Austrálie

Závěr

3 Předběžný seznam literatury a zdrojů

Hlavním zdrojem dat pro práci tedy bude mimo odborné literatury (viz. seznam literatury) můj vlastní výzkum ve formě strukturovaných rozhovorů s emigranty (především: Jiří Jelínek, Bořek Šindler, Jan Jelínek – současný starosta Sokola Sydney). Dále pak hlavním zdrojem jsou archiválie posbírané v archivu Sokola Sydney⁴ a Sydneyském archivu. Zde se jedná především o záznamy styků Sokola s jinými organizacemi, dokumentaci stavby Národního domu v Sydney, Kroniku Sokola Sydney aj.

---

⁴ Sídlo Sokola Sydney: 16 Grattan Crescent, Frenchs Forest, NSW 2086, AUSTRALIA

A. Neperiodická literatura

FILÍPEK, Jan. *Odlesky dějin československého exilu*. 1. vyd. Praha: Jan Filípek, 1999, 172 s. ISBN 80-902-0238-1.

JIRÁSEK, Zdeněk. *Československá pounorová emigrace a počátky exilu*. vyd. 1. Brno: Prius, 1999, 88 s.

KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1945-1948: 1. část*. 1. vyd. Praha: SPN, 1991, 153 s. ISBN 80-042-5699-6.

KAPLAN, Karel. *K politickým procesům v Československu 1948-1954: dokumentace komise ÚV KSČ pro rehabilitaci 1968*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, c1994, 214 s. ISBN 80-85270-28-5.

ŘÍCHOVÁ, Blanka. *Přehled moderních politologických teorií: [empiricko-analytický přístup v soudobé politické vědě]*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2006, 303 s. ISBN 80-736-7177-8.

VAŠÍČKOVÁ, Šárka. *Sokolské hnutí v životě československé emigrace po II. světové válce na příkladu Austrálie a Jihoafrické republiky*. Praha, 2007. 148 s. Diplomová práce. FTVS UK.

WAIC, Marek. *Tělovýchova a sport ve službách české národní emancipace*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2013, 211 s. ISBN 978-80-246-2259-0.

WALDAUF, Jan. *Sokol: malé dějiny velké myšlenky*. 1. vyd. Luhačovice: Atelier IM, 2007, 381 s. ISBN 978-808-5948-677.

WALDAUF, Jan. *Sokol: malé dějiny velké myšlenky - 2. díl*. 1. vyd. Luhačovice: Atelier IM, 2010, 653 s. ISBN 978-808-5948-721.

WALDAUF, Jan. *Sokol: malé dějiny velké myšlenky - 3. díl*. 1. vyd. Luhačovice: Atelier IM, 2010, 788 s. ISBN 978-808-5948-738.

B. Internetové zdroje

Česká obec sokolská: < <http://www.sokol-cos.cz>>

Dokument ČT – Abeceda komunistických zločinů – Emigrace:

< <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10317262233-abeceda-komunisticky-zlocinu/411235100181005-emigrace/>>

Paměť národa: < <http://www.pametnaroda.cz/epoch/detail/id/2/>>

Projekt Neviditelné oběti komunismu: <<http://kanada.gfxs.cz/>>

Sokol Sydney: < <http://www.sokolsydney.com>>

Totalita.cz: < <http://www.totalita.cz/vysvetlivky/emigrace.php>>